

เทพนิยาย-เทพนิยาย

คำพระ ธีรบุญจันทร์

พระปรัง

ภาพพระปรังคือภาพพระพุทธเจ้าที่วาดลงผืนผ้า บางคนเข้าใจไว้เชียวว่าเป็นภาพพระบุดหรือผ้าบุด หรือฟ้าบุด คำนักปราชญ์ท่านลงความเห็นว่าถูกต้องคือพระปรัง เพราะปรังมาจากคำว่าปุระ แปลว่าแผ่นดิน อะไรทำนองนี้ ส่วนที่เอาไปผูกผสมกับคำว่าบุดแล้วกลายเป็นพระบุดหรือผ้าบุดหรือฟ้าบุดก็มีเรื่องราวที่น่าสนใจเหมือนกัน เขาว่าบุดคำนี้มาจากบุดบัง แปลว่าทำให้มืด หรือทำให้มองไม่เห็น เรื่องเล่าทำนองนี้มักจะมาจากสายพ่อค้ำจ้วต่างหรือพ่อค้าเร่ที่ต้องนอนกลางดินกินกลางทรายในสมัยก่อน พวกพ่อค้าปูน 80-90 แถวแม่แจ่มเล่าให้ฟังว่า นอกจากพริกเกลือเฮ็ดตั้งที่ต้องมีติดตัวไปแล้ว ของสำคัญอีกอย่างที่เขาไม่ได้คือภาพพระปรังเอง

พอลงจัวพัก นายฮ้อยหรือผู้นำขบวนวัวต่างจะชวนภาพพระบฏไว้ยังทิศหัวนอน ไว้กราบไหว้
 วิวอน ขอความสวัสดิมีชัย ขอการปกป้องรักษาจากพระพุทธรเจ้า ขอให้พระพุทธานุภาพขับไล่ผีสิง
 นางร้ายทั้งหลายอย่าได้กรายมาใกล้ ขอให้ผีเจ้าที่เจ้าแดนในแถบถิ่นดงดำแควนั้นระย้อทอดถอย

“พระบฏจะบดบังสายตามี ผีเสื้อเขี่ยกษัตริ์ใด ๆ มันบั่นแฮ พระเจ้าบดบังสายตามันไว้”

ว่ากันว่ายิ่งพระบฏแกว้างแรงเท่าไร พลาณภาพก็จะยิ่งแข็งแกร่งมากเท่านั้น หากแผ่นภาพ
 พระบฏหยุดนิ่งไม่แกว้างไหวเลย พวกพ่อค้าวัวต่างระหว่างเมืองก็มักจะไม่สบายใจ จะเกิดการนึกคิด
 ทบทวนว่าขบวนของตนทำอะไรผิดบ้าง อาจผิดผี ผิดป่า ผิดครู ผิดต่ออริตคลงของขนบธรรมเนียมยติถือ
 หากทบทวนพบก็จะแก้ไขได้ทัน หากแก้ไขไม่ได้อาจถึงขั้นฉิบหายวายหัว

เช่นว่าอาจเกิดกลายเป็นชิตป่า ต้องอาเพศอาถรรพณ์อันไม่อาจจะแก้ไขได้ ฟ้ามืดฟ้าด่าลงหันตา
 ลมหลวงพัดมา ไม้หักหลักโค่น เสียงเสื่อเสียงช้างครางครุ่มแควหน้าล้อมหลัง บางครั้งมีเสียงเหมือน
 คนโบราณยกทัพร้องระเหวระเหวเฮฮาผ่านหน้าผ่านตา อาเพศอาถรรพณ์แบบนี้มักจะลงเอยด้วยการ
 สูญเสียวัวต่างสักตัวสองตัว อาจถูกเสือหักก้านคอแล้ววัดพาดหลังหกโหนโหนทะยานไปต่อหน้าต่อตา
 อันนี้ถือว่าสถานเบาแล้ว สถานหนักอาจเสียคน เช่นว่า แทนที่เสือโคร่งหลวงตัวเท่าม้าจะเข้าคาบงัว
 กลับจะคาบเอาไ้คนที่มันชิตป่าแล้วอุบอำงำความไม่บอกพ่อนายฮ้อย

แต่ว่า หากพระบฏยังแกว้างไหวก็ยังไม่เป็นที่อุ่นใจ

เรื่องพระบฏแกว้างไหว เป็นที่อุ่นใจนี้ มาจากตำนานปู่สะย่าสะ แต่เดิมปู่สะย่าสะเป็นยักษ์
 เหน่นพ่านอยู่แถวดอยสุเทพกับดอยคำ วันหนึ่งพระพุทธรองค์เสด็จมาโปรดสัตว์ในท้องถิ่นแควนี้ ปู่สะ
 ย่าสะรู้สึกขัดใจจึงไล่จับหมายใจจะกินลงท้อง พระพุทธรเจ้าทรงทราบยักษ์เฒ่าสองผัวเมียจนเล็กละ
 มิจดาภิภูริ แล้วทรงมอบหมายให้ปู่สะย่าสะคุ้มครองผู้คนและพระพุทธรศาสนาในท้องถิ่นแควนี้ไม่ให้
 เป็นอันตรายไปตราบห้าพันพระวัสสา ปู่สะย่าสะมีใจอาลัยรักพระพุทธรเจ้า ทั้งคู่ขอร้องว่า รุ่งปีไหน
 เมื่อข้าขอพระพุทธรเจ้าแลภิกขุสังฆะทั้งหลาย มาเมตตาเมื่อข้าทั้งหลายแต่เทอะ ต่อมาจึงเกิดการสร้าง
 ภาพพระบฏเอามาชวนไว้ให้ปู่สะย่าสะได้ไหวสาส์กการบูชา เป็นการบอกกล่าวกราย ๆ ว่าสุ
 ทั้งหลายอย่าได้ไหวผีเลย ผีเองยังไหวพระ

ภาพพระบฏจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของพิธีกรรมดังกล่าวสืบต่อมาระทั่งทุกวันนี้

แต่เรื่องเล่าอีกสายไม่กล่าวว่ปู่สะย่าสะดังคือถือที่ฐิมมาก บันดลบันดาลด้วยอำนาจมีสาง
 ต่าง ๆ นานา แต่ทว่าถึงอย่างไรก็ไม่อาจสู้พระพุทธานุภาพได้ ทั้งคู่จึงบวราณาว่า

“ทะหลาบตราบไ้พระเจ้ายังตั้งยังตั้ง เมื่อข้าจับกินคนทะหลาบตราบนั้น”

หมายความว่าตราบไ้ที่พระพุทธรเจ้ายังตั้งตนคือยังกระตุกกระตึกหรือยังเคลื่อนไหวได้
 ตราบนั้นปู่สะย่าสะจะไม่กินคน

คนเร่ร้อนนอนแรมสมัยก่อนจึงมักชวนภาพพระบฏไว้เหนือหัวนอน ตราบไ้ภาพพระบฏ
 ยังแกว้างไหวก็คือพระเจ้ายังตั้งยังตั้งอยู่ ปู่สะย่าสะและบริวารอันเป็นมีรายทั้งหลายก็จะไม่รังควานคน

พระบฏภาพนี้ถ่ายมาจากงานประเพณีเลี้ยงดง ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีที่ตั้งเลี้ยงแคว ๆ ดอยคำ
 ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการฆ่าควายเขาเพียงหัว มีการอัญเชิญผีปู่สะย่าสะ
 ลงสิง มีพิธีกรรมที่ออกจะดูร้ายอยู่บ้างในสายตาคคนสมัยใหม่ที่ไม่ค่อยได้สัมผัสรากเหง้าดั้งเดิมของตน
 คนใจอ่อนอย่าไปดู งานนี้

